

blematiky postavení člověka v současné společnosti. Má význam zvláště pro individuální psychologii a pro psychoterapii.

Z hlediska rozboru současného filosofického vývoje J. P. Sartra přináší určitě podněty články v poslední, sedmé části sborníku. Je to předně novější (z roku 1961) článek „Noe-marxismus a kritika dialektického rozumu“ od René Marill-Albèrese. Autor vychází z rozboru práce J. P. Sartra „Kritika dialektického rozumu“ (*Critique de la raison dialectique, I, Paris 1960*), a zabývá se otázkou postupného přibližování Sartra k marxismu. V tomto smyslu je zařazení článku do recenzovaného sborníku cenné již proto, že se jeho američtí čtenáři dozvědí, že marxismus není „zastaralá“ filosofie, že je Sartrem pokládána za důležitý směr naší epochy, že se sám Sartre k marxismu hlásí. Na druhé straně ovšem nelze již souhlasit se všemi názory autora, francouzského novelisty a kritika, a s jeho interpretací názorů J. P. Sartra. Podle něho totiž Sartre přejímá jen určité názory z marxistické dialektiky (zejména prý názor na vývoj reality v různých historických formách), avšak „zbavuje“ prý dialektiku historického mechanismu. Hlavní pozornost věnuje autor otázce společenské podmíněnosti bytí jedince. Zde prý Sartre upravuje Marxovo pojetí v tom smyslu, že člověk není jen „produktem“, ale „projektantem“ podmínek prostředí. Autor popřá, přesněji neuvádí, že Marx vysoce hodnotil aktivní společenskou činnost člověka při přetváření podmínek společnosti. Tyto názory připisuje zejména Sartrovi a proto nazývá jeho učení neomarxismem.⁶

Konfrontace zmíněného článku s názory, které vyslovil J. P. Sartre v Praze, je již sama nejlepší kritickou odpovědí na názory zmíněného autora. Ukazuje však současně i jaký vývoj směrem k marxismu prodělal Sartre i v letech 1960–1963. I když osobně posuzují dosti skepticky některé názory, podle nichž je existencialismus součástí marxismu, hodnotím vysoce zvláště jeho názory, že marxistická filosofie je jedinou filosofií plně odražející skutečnost současné epochy.

Méně podnětná je již další stať této kapitoly „Strach ze zodpovědnosti“ od H. J. Blackhama (z roku 1954). Názory v ní obsažené nejlépe vyvrátil sám Sartre, když zdůrazňoval v Praze své nové pojetí vysoké společenské odpovědnosti filosofa a intelektuála vůbec.

Sborník o Sartrovi poskytuje vcelku přehledný obraz o dle předního existenciálního spisovatele a filosofa. Zvláště pro americké čtenáře, kteří — jak píše v úvodu též Edith Kernová — zdaleka nejsou se západoevropskou literaturou tak dobře obeznámeni, jako lidé v západní Evropě (a možno dodat dnes postupně i v Evropě východní). Sborník je dokladem toho, že v současné Americe vzrůstá zájem i o ty filosofické otázky, které v minulosti zajímaly především evropské myslitele, vyrůstající v tradici antické kultury.

¹ Srovnej například O. Klein, *Všichni se mění*, Kulturní tvorba, 1963, 48; Jiří Černý a Josef Zumr, *Cesta filosofa Sartra k marxismu*, Literární noviny 1963, 49.

² Edited by Edith Kern, Prentice-Hall, Englewood Cliffs, N. J., 1962.

³ Zprávu o posledních pracech Ericha Fromma viz například Eva Lišková, *K dvěma pracím Ericha Fromma*. Filosofický časopis, 1963, 5, str. 742 a n.

⁴ Překládám slovo Fiction termínem krásná literatura, protože autorka řadí pod tento pojem i dramata, která tradičně nebývají počítána do oblasti Fiction. Běžněji se překládá slovem beletrie (viz Osička — Poídauf, *Anglicko-český slovník*, ČSAV, 1956).

⁵ K nim patří i práce R. Garaudy, *Perspectives de l'homme*, Paris 1961. Je chybou, že tuto práci, která má velký význam pro Sartrovu cestu k marxismu, neuvádí ani Černý a Zumr v citovaném (pozn. 1) článku.

⁶ Není bez zajímavosti konfrontovat s názvem René Marill-Albèrese kritiku této Sartrový práce od R. Garaudyho. Je uveřejněna v závěru českého překladu *Perspektiv člověka* (NPL, 1964).

Jan Machů

P. Chauchard, L'homme normal (Éléments de biologie humaniste et de culture humaine), Les éditions ouvrières, Paris 1963, 224 str.

Dr. Paul Chauchard, fyziolog a katolický filosof, známý žák Teilharda de Chardin, vydal knihu o biologii člověka v edici, která má celá zřejmě poslání popularizační. Ve dvou oddílech (I. Biologická určení člověka, II. Lidský mozek a jeho správné užívání: jednat jako člověk) po sedmi kapitolách probírá Chauchard fyziologii člověka od základních rysů organického života, od biologické struktury člověka a její evoluce až po strukturu a funkce lidského mozku. Seriózní a srozumitelný výklad biologických faktů a hypotéz je ovšem zapojen do širších

souvislosti katolické filosofie a teologie, a vrcholí v závěrečném pokusu o důkaz jednoty vědy a víry: podle Chaucharda moderní věda o člověku není smířitelná pouze s náboženskou vírou, nýbrž tato víra naopak může pronikavěji osvětlit **mysl biologického vývoje a fyziologických funkcí člověka** než jakákoli jiná filosofie nebo některá vědecká hypotéza. V zájmu tohoto důkazu vede autor přísné hranice mezi vědeckým faktem (např. evoluce člověka jako paleontologický fakt), vědeckou hypotézou (např. výklad mechanismu vývoje) a filosofií (filosofie evoluce), a na tomto základě považuje biologii za nekompetentní v otázkách psychologických, filosofických a teologických (např. v otázce posmrtného života). I kdybychom s tímto dělením na chvíli vyslovili souhlas, nemohou nás Chauchardovy argumenty přesvědčit o tom, že právě katolická filosofie dává pevnější a příměřenější základ pro interpretaci smyslu biologického vývoje než jiné filosofické interpretace, které sice také překračují empirická fakta biologických věd, avšak pohybují se ve směru vědeckého myšlení anebo jiným racionálním způsobem interpretují **mysl lidské existence jako existence nevyžadující předpoklad boží esence**. Je např. sporné, zda lze biologickými a psychologickými fakty prokázat, že ve vývojovém cyklu individuálního lidského života znamená proces fyzického stárnutí zároveň duchovní zrání a interiorizaci jako formu přechodu k jiné fázi bytí; empirická fakta spíše naznačují, že poslední fáze stáří je zpravidla doprovázena i jistou regresí duchovního života, regresí, která nijak neodkazuje k vyšší (nebo k jiným) fázím duchovního bytí.

Snažíme se člověka racionálně pochopit, mnohému nerozumíme, mnohé otázky jsou otázkami otevřenými. Katolické myšlení se z tohoto důvodu jeví jako neskromné v tom, že si činí zvláštní nárok na znalost základních pevných bodů lidské existence pomocí náboženské víry. Chauchardova filosofie zaujímá vůči moderní vědě velmi otevřenou pozici; přesto však je nakonec ve svých posledních metafyzických základech filosofii uzavřenou, i když v ní nepřehlédneme vážné úsilí o humanizaci života člověka.

Lubomír Nový

Dialektický materialismus a medicína (Práce sovětských autorů o filosofických otázkách medicíny).

Ne každá speciální věda v Sovětském svazu se může chlubit takovým zájmem filosofů jako medicína. Státní nakladatelství medicínské literatury v SSSR vydalo v posledních letech několik velkých sborníků a monografií o filosofických problémech medicíny. Zvláště potěšitelné je, že se na jejich přípravě podíleli vedle filosofů i lékaři.

Zájem o obecné otázky medicíny je vyvolán prohlubující se propastí mezi obrovským množstvím praktických zkušeností a poznatků a jejich teoretickým zpracováním. Také samotný charakter medicíny, jako mezní nauky mezi přírodními a společenskými vědami, staví před lékaře více obecných problémů, než před pracovníky jiných oborů. A tak osm rozsáhlých publikací,¹ vydaných v SSSR v letech 1960–1963, se snaží dát odpověď na některé filosofické otázky, s nimiž se lékařská věda neustále střetává.

Podle struktury můžeme tyto práce rozdělit na sborníky, monografie a práce učebnicového charakteru.

Oba sborníky, „*Filosofické otázky medicíny*“ i „*Některé filosofické otázky medicíny a přírodovědy*“, vznikly na základě spolupráce kateder dialektického a historického materialismu s medicínskými katedrami moskevského a kyjevského lékařského institutu. Kyjevský sborník „*Některé filosofické otázky medicíny a přírodovědy*“, je ze souboru uvedených knih nejstarší. Toto relativní stáří se neprojevilo ani tak ve volbě problémů, jako ve způsobu jejich řešení a ve formě výkladu. Často opakované, mnohomluvné, ale málo říkající fráze, jsou příčinou malé četnosti mnohých statí. Největší slabinou sborníku jsou kritické statí. Způsob hodnocení obecných přírodovědných teorií, jak ho používá I. Pančev, K. Kostrjukovová, S. M. Ciper, D. I. Genin aj. autoři, zdaleka neodpovídá současným požadavkům vědecké kritiky. Běžně se přírodovědecká teorie prohlašuje za idealistickou či materialistickou, aniž se bere v úvahu rozdíl mezi fakty obsaženými v teorii a jejími ideologickými aspekty a důsledky, zásadně se nerozlišuje základní výzkum od aplikovaného apod. Proto se můžeme, například, setkat s tvrzením, že pravdivost, nebo nepravdivost teorie je potvrzena udělením či neudělením státní ceny (str. 49) a s jinými algismy. Podobných nedostatků se dopouštějí i jiní autoři uvedených publikací. Například G. I. Caregorodcev, jenž věnuje kritice nemarxistických koncepcí v lékařské vědě velkou pozornost, se vedle úspěšné kritické analýzy některých teorií (teorie Stressů H. Selyeho, kondicionalismus apod.), dopouští určitých vulgarizací a zjednodušení při hodnocení neovitalismu, eugeniky, neomaltusiánských teorií a dalších. Používá „starý, osvědčený“ způsob. Ocituje několik nejkřiklavějších odstavců z kritizované práce, s nimiž se potom vypořádá dvěma obecnými frázemi; čtenáři by ovšem především